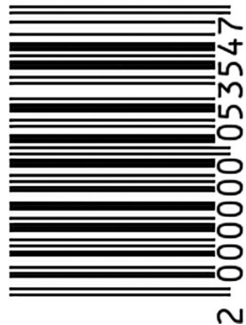

УЖГОРОД

ЦІНА 3,50 ЛРН

Під час офіційного візиту до Чеської Республіки підписано Меморандум про співпрацю між Ужгородом та Брно. Документ закріплює побратимські відносини між містами та відкриває нові можливості для поглиблення міжнародного партнерства.

Днями Брно відвідала делегація Ужгородської міської ради на чолі з міським головою Богданом Андрійвим. До складу делегації увійшли заступники міського голови Вадим Борець, Іван Завидняк,

Євген Плавайко, Марія Бадида, а також начальниця управління міжнародного співробітництва та інновацій Ужгородської міської ради Вікторія Тарахонич.

Для Ужгорода підписання Меморандуму є не формальністю, а важливим кроком до змістовної та довгострокової співпраці. Брно вже неодноразово надавало підтримку нашій громаді – зокрема, допомагало комунальною технікою, автобусами, долучалося до гуманітарних ініціатив, що має особливе значення в умовах повномасштабної війни. Під час зустрічі чеська сторона підтвердила готовність і надалі підтримувати Ужгород, зокрема у сфері комунального господарства.

БРНО СТАЛО 28-М МІСТОМ-ПОБРАТИМОМ УЖГОРОДА

Для нашого обласного центру підписання Меморандуму є не формальністю, а важливим кроком до змістовної та довгострокової співпраці

Меморандум передбачає розвиток співпраці у сферах міського розвитку, житлово-комунального господарства, освіти, культури, соціальної політики, а також обмін досвідом між органами місцевого самоврядування.

Міський голова Богдан Андрійв подякував меру Брно Маркеті Ваньковій та громаді міста за послідовну підтримку України, солідарність з українським народом, прихисток для понад 60 тисяч українців, які знайшли тимчасовий дім у Брно, а також за допомогу Ужгороду. Такі партнерства є надзвичайно важливими та ще раз підтверджують: Україна має надійних друзів у Європі.

БЕЗОПЛАТНИЙ "СКРИНІНГ ЗДОРОВ'Я 40+":

в Ужгороді готуються до старту нової програми

Ось-ось в Україні запрацює програма «Скринінг здоров'я 40+», яка дає змогу безоплатно пройти профілактичне обстеження організму. Ініціатива спрямована на раннє виявлення ризиків серцево-судинних захворювань, цукрового діабету та ментальних порушень.

Наразі в області триває активна інформаційна кампанія та процес контракування медичних закладів із НСЗУ. До програми можуть долучатися як державні, так

і приватні медустанови.

Загалом близько 90% закладів охорони здоров'я Закарпаття виявили бажання долучитися до програми і перебувають у процесі контракування. Основна мета – аби послуга була максимально доступною для громадян по всій території області.

Скористатися безоплатним скринінгом зможуть усі громадяни віком від 40 років. **Про алгоритм запису та проходження обстеження – читайте на стор. 2.** Очікується, що програма стане важливим кроком у профілактиці хронічних захворювань та зміцненні здоров'я українців.

ПАМ'ЯТЬ ЖЕРТВ ГОЛОКОСТУ ВШАНУВАЛИ В ОБЛАСНОМУ ЦЕНТРІ

27 січня – Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту. Саме цього дня у 1945 році було звільнено в'язнів найбільшого нацистського табору смерті – Аушвіц-Біркенау (Освенцим).

Пам'ять жертв Голокосту вшанували цього дня й в обласному центрі Закарпаття. В Ужгороді біля будівлі Закарпатської обласної філармонії – колишньої синагоги – представники єврейської спільноти краю, обласної та міської влади, громадськість. Присутні вшанували загиблих і запалили свічки пам'яті.

Під час Другої світової війни геноцид, організований нацистським режимом, призвів до знищення близько 6 мільйонів євреїв – майже третини єврейського населення світу, а

також представників інших національних і соціальних груп. Близько 1,5 мільйона жертв Голокосту були з території сучасної України.

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту запроваджено резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 1 листопада 2005 року. У документі наголошується, що Голокост є застереженням для всього людства про небезпеку ненависті, фанатизму, расизму та упереджень.

Це вшанування – не лише данина пам'яті мільйонам загиблих, а й нагадування про відповідальність сучасного суспільства зберігати історичну правду та протидіяти будь-яким проявам нетерпимості й дискримінації.

НАЦІОНАЛЬНА ПРОГРАМА СКРИНІНГ ЗДОРОВ'Я 40+:

коли і як можна скористатись послугою

Національна програма Скринінг здоров'я 40+, спрямована на раннє виявлення серцево-судинних захворювань, цукрового діабету і проблем психічного здоров'я для українців та українок 40+, запрацювала у перший день 2026 року. І вже наприкінці цього місяця українці та українки віком від 40 років почнуть отримувати перші сповіщення-запрошення пройти скринінг.

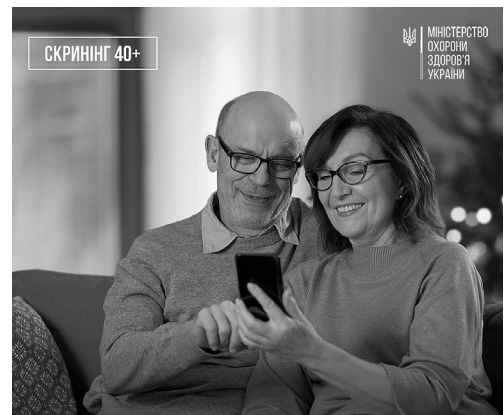
ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ?

Запрошення на скринінг надходитиме в застосунок «Дія» на 30-й день після дня народження – для людей віком від 40 років і більше.

Після підтвердження участі в програмі 2000 гривень зараховуються на Дія.Картку протягом семи днів. Кошти можна використати виключно для оплати скринінгу – обстеження в будь-якому законтракованому медзакладі.

Для тих, хто не користується застосунком «Дія», передбачена можливість оформлення банківської картки та подання заявки через ЦНАП. Це можна зробити через 30 днів після дня народження. Слід відкрити рахунок у партнерських банках програми (Монобанк, ПриватБанк, Райффайзен Банк або Укргазбанк), звернутися до ЦНАПу, обрати медзаклад і записатися на скринінг.

Візит відбувається за попереднім записом, без скерування сімейного чи лікуючого лікаря. Пацієнт може отримати весь спектр послуг, передбачених програмою, в будь-якому найближчому законтракованому закладі охорони здоров'я незалежно від

місця проживання.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКРИНІНГ ЗДОРОВ'Я 40+ ВКЛЮЧАЄ В СЕБЕ:

анкетування та оцінку індивідуальних ризиків (зокрема серцево-судинних захворювань, ризику цукрового діабету 2 типу та стану психічного здоров'я); фізикальне обстеження (вимірювання артеріального тиску, оцінка частоти та ритму серця, антропометрія); лабораторні дослідження, що показують роботу серця, судин і нирок;

індивідуальні рекомендації лікаря щодо способу життя та стану здоров'я, у разі потреби – призначення ліків чи направлення на подальші обстеження чи лікування.

Детальну інформацію про програму Скринінг здоров'я 40+ та відповіді на найпоширеніші запитання знайдете за посиланням: screening.moz.gov.ua

Там же буде доступний і перелік медичних закладів-учасників.

Інформація – з офіційного сайту Ужгородської міської ради

ПОДЯКА

За дорученням жителів вулиць Капітульної та Замкової дозвольте висловити ужгородській міській владі подяку за впорядкування дорожнього руху на Замковій Горі шляхом впровадження односторонньої схеми руху та за відновлення тротуарного покриття.

Таке рішення сприяє збереженню історико-культурної спадщини найстаршого кварталу Ужгорода, значно зменшує транспортне навантаження, надає перевагу пішоходам та створює умови для отримання естетичного задоволення через

збереження автентичного середовища.

Сподіваємося, що у майбутньому будуть зроблені наступні кроки зі збереження і благоустрою історичного серця міста – зокрема визначення місць для платного паркування та заборони зупинки і стоянки у невизначених місцях, встановлення смітників та реставрації дорожнього покриття.

Користуємося нагодою, щоб висловити найкращі побажання задля ефективної діяльності на благо Ужгородської територіальної громади та запевняємо у готовності до подальшої співпраці.

З повагою професор Ален Панов, фундатор-розпорядник, засновник Скверу Марії-Терезії, керівник ініціативної групи Замкової Горі

В УЖГОРОДІ ГОВОРИЛИ ПРО НАДАННЯ ДОПОМОГИ ДІТЯМ І СІМ'ЯМ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Питання реалізації в Ужгородській міській територіальній громаді пріоритетів державної політики у сфері формування системи кращого догляду для дітей та підтримки сімей обговорили на засіданні робочої групи в міській раді.

Під час зустрічі йшлося про посилення міжвідомчої взаємодії у сфері виявлення та організації надання допомоги дітям і сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також про координацію дій між усіма

залученими службами та установами громади.

Особливу увагу учасники приділили впровадженню сучасних підходів у сфері соціальної політики, напрацьованих, починаючи із листопада 2023-го та до кінця 2025 року у межах співпраці Ужгородської міської

ради з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та благодійною установою «Навчальний реабілітаційний центр «Джерело».

У ході засідання напрацьовували спільні рішення, спрямовані на покращення соціального становища сімей з дітьми в громаді, розвиток доступних

соціальних послуг, а також на популяризацію сімейних форм виховання дітей-сиріт і дітей,

позбавлених батьківського піклування.

У засіданні взяли участь представники «UNICEF Ukraine», благодійної установи «Навчальний реабілітаційний центр «Джерело», служби у справах дітей, Ужгородського міського центру соціальних служб, КУ «Інклюзивно-ресурсний центр», управлiнь освіти та охорони здоров'я і цивільного захисту населення міської ради, громадської організації «Неемія Україна», сектору ювенальної превенції відділу превенції Ужгородського районного управління поліції, Координаційного центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей, а також відділення «Раннього втручання» КРУ «Обласний центр комплексної реабілітації осіб з інвалідністю».

ДО УВАГИ ЖИТЕЛІВ ТА ГОСТЕЙ УЖГОРОДА!

У зв'язку з підвищенням атмосферного температурно-го режиму, що призводить до різкого танення снігу та льоду, просимо бути обережними під час відвідування водних об'єктів міста (річки, озер, каналів), зокрема не виходити на лід, обмежити прогулянки по руслу річки для уникнення нещасних випадків та травмувань.

Також слід зважати на можливий льодохід на річках та стрімке підвищення рівня води.

**Відділ цивільного захисту населення
Управління охорони здоров'я та цивільного захисту населення Ужгородської міської ради**

УЖГОРОД У ЖАЛОБІ...

Майже 2 роки вважався зниклим безвісти – в Ужгороді 22 січня попрощалися із 46-річним солдатом Михайлом Королем.

Михайло Юрійович Король народився у селі Люта на Великоберезнянщині 9 вересня 1977 року. Середню освіту здобув в Ужгороді – закінчив школу №19, після чого навчався у профтехучилищі.

Працював за кордоном, а згодом в Ужгороді, де постійно проживав – виконував ремонтні та будівельні роботи. Був доброю та широкою людиною, коханим чоловіком, люблячим татом, хорошим сином і другом.

У 2023 році Михайло Король став на захист Батьківщини, служив навідником механізованого відділення у військовій частині А4667. Із 9 лютого 2024 року, після бою біля населеного пункту Богданівка Бахмутського району Донецької області, вважався зниклим безвісти.

Чин похорону відбувся на площі Народній. Віддати шану полеглому прийшли рідні, друзі, військові, ужгородці, в.о. міського голови, керуючий справами виконкому Ужгородської міської ради Василь Пинзеник.

Від Головнокомандувача ЗСУ генерала Олександра Сирського зачитали пам'ятний лист на знак глибокої вдячності за жертвне служіння в лавах Збройних Сил. Поховали Михайла Короля з військовими почестями на Пагорбі Слави.

У полеглого залишилися батьки, дружина, двоє доньок.

Вічна пам'ять і шана...

Із сумом повідомляємо, що за даними КП «Ужгородський комбінат комунальних підприємств» від 21 по 27 січня ПІШЛИ ІЗ ЖИТТЯ 25 УЖГОРОДЦІВ:

- Талабіра Антон Антонович 1953 р.н.
- Крижанівська Катерина Павлівна 1962 р.н.
- Ігнат'ю Сергій Михайлович 1969 р.н.
- Крамський Володимир Миколайович 1934 р.н.
- Малинич Андрій Андрійович 1974 р.н.
- Книшова Тамара Іванівна 1953 р.н.
- Кондрич Марія Ласлівна 1943 р.н.
- Король Михайло Юрійович 1977 р.н.
- Рогович Юрій Юрійович 1957 р.н.
- Готра Володимир Петрович 1957 р.н.
- Бігарі Іван Іванович 1987 р.н.
- Дежефі Катерина Оліверівна 1959 р.н.
- Мигович Маргарита Іванівна 1936 р.н.
- Кобельков Віктор Олександрович 1941 р.н.
- Парфенова Ама Олександрівна 1972 р.н.
- Куруц Роман Олександрович 1970 р.н.
- Шіффер Катерина Іванівна 1952 р.н.
- Адам Євгеній Юрійович 1959 р.н.
- Галицина Магдаліна Йосипівна 1940 р.н.
- Бек Магдаліна Тиборівна 1967 р.н.
- Роман Ганна Іванівна 1934 р.н.
- Ваха Єва Олександрівна 1942 р.н.
- Лихолат Олександр Геннадійович 1965 р.н.
- Чігор Золтан Євгенович 1947 р.н.
- Ференчик Тіберій Тіберійович 1972 р.н.

ХАЙ ЗЕМЛЯ ЇМ БУДЕ ПУХОМ...

УКРАЇНА ВІДЗНАЧИЛА ДЕНЬ СОБОРНОСТІ

та 107-му річницю проголошення Акту злуки УНР та ЗУНР

Із нагоди державного свята зранку 22 січня в Ужгороді біля пам'ятника Героя України, президента Карпатської України Августина Волошина зібралися керівництво області та міста, військові, духовенство, дипломати, містяни...

Під звуки метроному присутні вшанували пам'ять усіх славних та мужніх українців та українок, котрі виборювали нашу соборність століттями й роблять це зараз, у цю хвилину – на полі бою для спільного мирного майбутнього. ДЯКУЄМО ВАМ!

Присутні на урочистостях поклали квіти до пам'ятника Августину Волошину. Далі вже символічно усі виконали Гімн України, аби нагадати – ми єдині, вільні й незалежні – так є і так буде!

УЖГОРОДСЬКІ КОМУНАЛЬНИКИ ДОПОМАГАЮТЬ СТОЛИЦІ

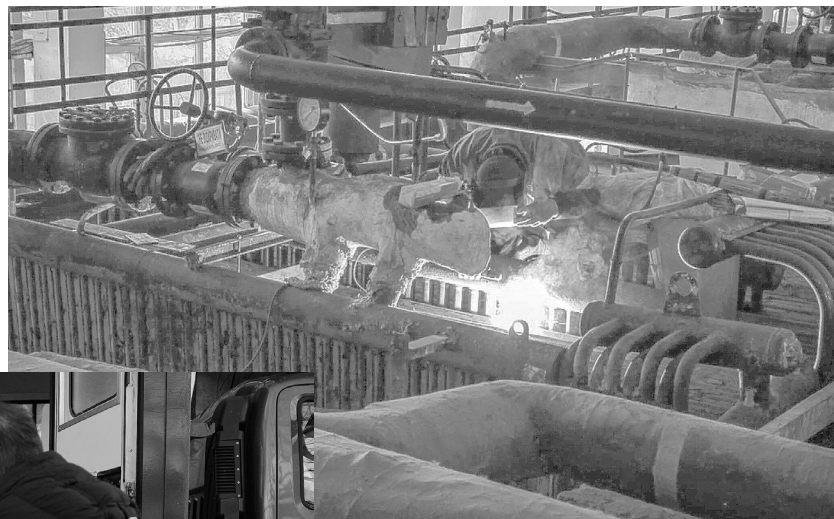
Днями працівники КП "Водоканал м.Ужгород" вирушили до Києва з необхідною технікою, щоб долучитися до відновлювальних робіт пошкодженої інфраструктури після обстрілів росії.

Як повідомив керівник водоканалу Станіслав Карташов, бригада з Ужгорода допомагає у ремонті пошкоджених магістральних мереж та внутрішньобудинкових систем, аби якнайшвидше повернути тепло в оселі киян. Фахівці працюють безпосередньо в багатоповерхівках, на поверхах, та відновлюють мережу теплостачання в кожну оселю.

Важкі часи об'єднують людей та показують справжніх героїв, котрі живуть поміж нас і роблять нашу країну міцнішою. Дякуємо кожному енергетику, працівникам водоканалів, тепломереж та всім іншим, хто самовіддано працює, щоб подолати наслідки війни.

Сьогодні кожна громада – це тил і опора для іншої. Так країна тримається.

Дякуємо нашим комунальникам за роботу й небайдужість. Разом вистоїмо.

ВETERАН PRO:

єдина цифрова платформа для ветеранів, ветеранок та їхніх сімей

Зрозумілий маршрут: покрокові інструкції допомагають швидко орієнтуватися у процедурах і не губитися.

Зменшення бюрократії: інструкції чіткі й структуровані, чітко визначено хто відповідальний і куди звертатись.

ЯКУ ІНФОРМАЦІЮ МОЖНА ЗНАЙТИ НА ПЛАТФОРМІ?
УСЯ ІНФОРМАЦІЯ ЗГРУПОВАНА ЗА НАПРЯМАМИ:

Усе важливе для ветеранів та ветеранок – в одному місці. Більше не потрібно шукати інформацію про пільги, програми чи допомогу на десятках сайтів, все є на veteranpro.gov.ua

Ветеран PRO – це зручний цифровий простір, створений Міністерством у справах ветеранів України, де кожен може швидко знайти потрібну послугу, розібратися в процедурах і зрозуміти, що саме держава пропонує для підтримки. Розповідаємо всі деталі.

ЯК СКОРИСТАТИСЯ ВETERАН PRO?
Перейдіть на сайт veteranpro.gov.ua;
Оберіть свій статус (ветеран/ветеранка, особа з інвалідністю внаслідок війни, член родини загиблого/загиблої);
Ознайомтесь із доступними програмами, сервісами та покроковими інструкціями;
Отримайте послугу онлайн або зверніться до

фахівця із супроводу.
ДЛЯ КОГО СТВОРЕНО ВETERАН PRO?
ветеранів і ветеранок; людей з інвалідністю внаслідок війни; родин загиблих Захисників і Захисниць; фахівців із супроводу ветеранів та ветеранок; представників органів місцевої влади та ветеранських організацій.

ОДНА ПЛАТФОРМА – БЕЗЛІЧ МОЖЛИВОСТЕЙ!
Ветеран PRO об'єднує всі державні програми, послуги та сервіси, які раніше були розпорошені. Ви обираєте свій статус – і система автоматично формує персональний маршрут: від отримання документів до навчання, роботи, лікування чи відкриття власної справи.

КЛЮЧОВІ ПЕРЕВАГИ ВETERАН PRO
Єдиний державний портал для ветеранів, ветеранок та їхніх родин: вся інформація зібрана в одному місці, немає потреби шукати на десятках сайтів.
Повна картина доступних послуг та програм.
Персоналізація: контент адаптується під статус користувача (УБД, ОІВВ, член родини загиблого).

Здоров'я та відновлення (лікування, протезування, стоматологія, реабілітація, психологічна допомога)
Соціальний захист і фінансова підтримка (соціальні послуги, виплати, пенсійне забезпечення, адаптація)
Житло та інфраструктура (житлові програми, земельні ділянки, забезпечення автомобілем)
Транспорт і комунальні пільги (пільговий проїзд, знижки на комунальні послуги, страхування авто)
Документи та статус (оформлення посвідчення, оновлення даних, відновлення документів)
Освіта та робота (працевлаштування, перекваліфікація, навчальні програми, ваучери)
Податкові та адміністративні пільги (звільнення від податків, пільги на бюджетні платежі)
Спорт та змагання (ветеранський спорт, спортивні заходи й змагання)
Гранти та підтримка бізнесу (гранти, мікрофінансування, бізнес-спільноти)

Кожен блок містить описи послуг, зрозумілі інструкції «як отримати»,

посилання на отримання послуги та додаткова інформація.

НЕ ЗНАЄТЕ, З ЧОГО ПОЧАТИ?

Саме для цього створено розділ «Твій Шлях».

Він допомагає тим, хто не впевнений, у якому розділі шукати потрібну інформацію.

Достатньо обрати свій статус.

Після цього ви отримаєте персональний маршрут – покрокову інструкцію, яка показує:

з чого почати (як підтвердити статус, куди звертатися);

як перейти до медичних, соціальних, освітніх чи житлових програм;

що робити далі й які можливості відкриває держава.

Кожен етап вашого шляху пов'язаний із відповідними розділами платформи – щоб ви не губилися серед інформації й могли рухатися впевнено, крок за кроком.

ЩО ДАЛІ?

Команда Мінветеранів постійно розвиває платформу. **УЖЕ НЕЗАБАРОМ:**

більше корисної інформації на платформі AI-чатбот для швидких консультацій;

регіональні програми з унікальними можливостями для кожної області;

каталог бізнес-знижок і партнерських пропозицій.

ВETERАН PRO – ЦЕ БІЛЬШЕ, НІЖ САЙТ

Це ваш цифровий помічник, який веде через усі кроки державної підтримки: від реабілітації й навчання – до власної справи чи спорту. Просто. Зрозуміло. В одному місці.

Повідомлення про намір отримати дозвіл на викиди

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СТРОЙУКОМ» (скорочене найменування: ТОВ «СТРОЙУКОМ»)

Ідентифікаційний код юридичної особи в ЄДРПОУ: 40276440

Місцезнаходження суб'єкта господарювання: 89200, Закарпатська обл., Ужгородський р-н, м. Перечин, вул. Ужанська, буд., 20/1; тел.: 096-052-6230, електронна пошта: 30507@ukr.net.

Місцезнаходження об'єкта/промислового майданчика: 89411, Закарпатська область, Ужгородський район, село Кам'яниця, урочище «Ковч»

має намір отримати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для існуючого об'єкта.

Процедура оцінки впливу на довкілля не проводилася, оскільки дана діяльність не входить до переліку видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, що наведений в частині другій і третій статті 3 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля".

Підприємство здійснює виробництво бетонних сумішей та виробів з бетону. Бетон виготовляють із мінеральних компонентів (щебеню щільного природного, піску, цементу) з додаванням пластифікатора. Всі складові бетону доставляються на виробничий майданчик автотранспортом. Щебінь та пісок вивантажуються та зберігаються на відкритому майданчику. Цемент із автотранспорту перевантажують за допомогою рукава у два силоси зберігання, які обладнані фільтром SILOTOP.

Бетонозмішувальна установка АБЗУ-70 (Україна) обладнана автоматизованими дозувальними пристроями та системою керування для самостійного дозування мінеральних компонентів із живильників і силосів зберігання цементу в залежності від типу бетону. Мінеральні компоненти (щебінь, пісок) транспортуються стрічковим конвеєром до барабану змішування. Цемент подається закритими рукавами за допомогою шнекового механізму.

Для забезпечення потреб підприємства у тепловій енергії, що використовується для підігріву води, яка використовується для виробництва бетонних розчинів у зимовий період, встановлено котел з пальником G X5/2.

На виробничому майданчику підприємства встановлено джерело аварійного електричного живлення – дизельний генератор JCB C220QS. Працює на дизельному паливі.

Джерелами викидів шкідливих речовин в атмосферу є фільтри силосів зберігання цементу, труби розрідження повітря бетонозмішувача, котла і дизель-генератора.

Внаслідок діяльності підприємця у атмосферне повітря потрапляють: речовини у вигляді суспендованих твердих частинок в кількості 2,935 т/рік, сажа - 0,001 т/рік, оксиди азоту(IV) (у перерахунку на діоксид азоту) - 0,0237 т/рік, оксид діазоту - 0,00004 т/рік, сірки діоксид - 0,00177 т/рік, вуглецю оксид - 0,0282 т/рік, діоксид вуглецю - 4,7346 т/рік, НМЛОС - 0,0083 т/рік, формальдегіду - 0,0002 т/рік, метан - 0,0002 т/рік, бенз(а) пірен - 1,92E-08 т/рік.

Заходи щодо впровадження найкращих існуючих технологій виробництва не розроблялися, оскільки підприємство віднесено до третьої групи об'єктів. Заходи щодо скорочення викидів не розроблялися.

Діяльність об'єкта не призводить до перевищень санітарних і технологічних нормативів, встановлених чинним законодавством.

Зауваження та пропозиції про намір отримати дозвіл на викиди просимо надсилати до департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації (Закарпатської обласної військової адміністрації) за адресою: пл. Народна, 4, м. Ужгород, 88008; тел.: (0312) 61-67-01; e-mail: central@ecozakarpat.gov.ua. протягом 30 календарних днів з дня публікації даного повідомлення.

ОГОЛОШЕННЯ

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ** втрачене Посвідчення учасника бойових дій серія УБД 165178, видане 21.04.2017 р. Державною прикордонною службою України на ім'я Долаберідзе Денис Шаллович.

**ХОЧЕШ МИРУ?
СТВОРИ ЙОГО!**

DAVINCI.ARMY

**ХОЧЕШ МИРУ?
СТВОРИ ЙОГО!**

"ТРЕНЕР"
КОМАНДИР АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ДІВІЗІОНУ

1 ОШП ім. Дмитра Коцюбайла – це ті, хто самі обирають яким буде завтрашній день та як виглядатиме мир у своїй країні.
ПРИЄДНУЙСЯ: davinci.army
WhatsApp / Signal
+38(067) 549 73 49

Він був майстром різних технік малювання, і навіть освоїв унікальну різьбу по гарбузах. Його творами надихався режисер Сергій Параджанов під час створення легендарних «Тіней забутих предків». Він до кінця життя малював картини, навіть коли не міг тримати пензлика в руках через хворобу. Це все про Федора Манайла – українського художника, корифея закарпатського живопису.

МУЗЕЙ ФЕДОРА МАНАЙЛА В УЖГОРОДІ: ПОБАЧИТИ ЖИТТЯ МИТЦЯ НА ВЛАСНІ ОЧІ

він відвідував позакласні уроки, щоб не втрачати час навчитися чомусь новому. Федір Манайло безумовно мав вроджений талант, і використовував його на максимум. А ще під час навчання, він часто їздив у експедиції Карпатами, колекціонував вишивку, предмети побуту, робив замальовки народного строю та обрядів, частина яких зараз теж зберігається в музеї.

«руської трійці» митців поряд із Ерделі й Бокшаєм.

ВКЛАД У РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

– Якщо подивитись на його картини, здається, наче малювали їх різні художники. Федір Манайло використовував різноманітні техніки, стилі, гру кольорів щоб передати настрій картини та свій задум, – каже Вікторія Манайло-Приходько.

відділення Спілки художників.

Під час створення музею народної архітектури та побуту, Федір Манайло виступив одним з ініціаторів і організаторів

ПОЧАТОК ТВОРЧОГО ЖИТТЯ НА ЗАКАРПАТТІ

Після закінчення навчання у столиці Чехословаччини, він відслужить два роки у армії, почне вчителювати у рідних Іванівцях, а вже потім й в Ужгородській ремісничій учнівській школі.

В той час творче життя на Закарпатті бурхливо розвивалося. Коли художники Йосип Бокшай та

Свої картини художник створював за допомогою різних технік та матеріалів. Малював олією, аквареллю, акрилом, працював з темперою та мозаїкою. Частина робіт Федора Манайла знаходиться в музеях, приватних колекціях в різних кутках світу.

Що малював митець? Федір Манайло захоплювався красою рідного краю: зображував звичай («Гуцульське весілля», «Коляди»), побут («Доїння овець»), нелегку долю горян («Скорбота», «Дідо-бідняк»). Федір Манайло створив сотні картин, які привертають увагу своїм яскравим кольором, видовищністю, динамікою, глибоким символізмом та розумінням традицій та душі горян.

цього культурного закладу, використовуючи свої глибокі знання архітектури, етнографії та розуміння побуту закарпатців.

Федір Манайло був художник, якому вдалося частково обійти радянську цензуру та заборони. Партійні функціонери неодноразово критикували його, вимагаючи наблизитися у своєму стилі до загальноприйнятого соцреалізму. Однак зупинити творчу натуру художника радянській владі не вдалося.

ФЕДІР МАНАЙЛО ТА СЕРГІЙ ПАРАДЖАНОВ

Цікавим та визначним фактом із біографії Федора Манайла є те, що він консультував режисера Сергія Параджанова при створенні фільму «Тіні забутих предків».

Григорій Якутович, художник фільму, разом з Параджановим відвідували виставку Федора Манайла в Києві у 1962 році. Роботи художника настільки вразили Сергія Параджанова, що пізніше він приїхав в Ужгород, до Манайла додому, щоб побачити більше робіт, знайти підходящі настрої для створення фільму.

«Я декілька разів передивлялась фільм і багато реплік та сцен з „Тіней забутих предків“ я можу прогледіти в картинах Федора Манайла. Якби не його картини, то фільм, можливо, не був би таким, який він є у результаті», – каже Вікторія Манайло-Приходько

ВІДРОДЖЕНА ТЕХНІКА УНІКАЛЬНОГО РІЗЬБЛЕННЯ НА ДИНЯХ

Федору Манайло можемо завдячувати тим, що завдяки йому на

Закарпатті не вимерла стародавня народна традиція – мистецтво декорування диньок.

Коли поліартрит Федора Манайла почав прогресувати і митець більше не міг добре тримати пензлика в руках, лікарі порадили йому розвивати дрібну моторику рук.

Саме тоді він почав займатись технікою декоративного різьблення на гарбузах. Федір Манайло самостійно вирощував дині, а потім вирізав на них циркулем народні мотиви, не відрізаючи плід від стебла. Поки плід продовжував рости, митець додавав орнаменти, завершував малюнок. Далі – зрізав овоч зі стебла, чистив його зсередини, обколювання формаліном.

Особлива техніка висушування плоду дозволяла ідеально зберегти малюнок. Побачити вирізьблені на диньках мотиви можна у будинку-музеї Федора Манайла.

Цікаво, що у 2024 році засновниця арт-простру «Ліс» Юлія Дуб ініціювала створення міні-скульптури, присвяченій Федору Манайлу та його знаменитій декорованій дині-гарбузику.

Будинок-музей Федора Манайла в Ужгороді сьогодні є живим свідченням того, що спадщина митця продовжує жити та надихати. Дослідіть її і ви.

Графік роботи музею: вівторок – субота, з 9.00 по 17.00. Адреса: Ужгород, вулиця Другетів, 74.

varosh.com.ua
Маріанна Чайбинець
Фото: Софія Сливка

В Ужгороді, на вулиці Другетів, 74 розташований меморіальний будинок-музей Федора Манайла. Тут родина зберегла його роботи – від найбільш ранніх замальовок до ескізу останньої картини, яку художник не встиг закінчити. Збереглися інтер'єри вітальні та майстерні, десятки декоративних гарбузиків, та багато фотографій, які можуть проілюструвати, чим жив художник та з ким спілкувався.

Екскурсію музеєм провела онука митця – завідувачка музею Вікторія Манайло-Приходько, художниця, історикиня, викладачка Закарпатської академії мистецтв.

ЯК НАРОДИВСЯ МИТЕЦЬ

Федір Манайло народився 19 жовтня 1910 року в селі Іванівці, що під Мукачевом. «Цю дату важко не запам'ятати, адже Федір Манайло народився 19.10.1910», – усміхається пані Вікторія.

Батько був вчителем сільської початкової школи, а мати – вихователькою в дитсадочку. Обоє, до певної міри, були знавцями музики та співу. Мати ще й захоплювалася вишивкою та малюванням, і заохочувала до цих занять й своїх дітей – Федора та Оленку.

Деякі з її робіт зараз зберігаються в будинку-музеї сина в Ужгороді.

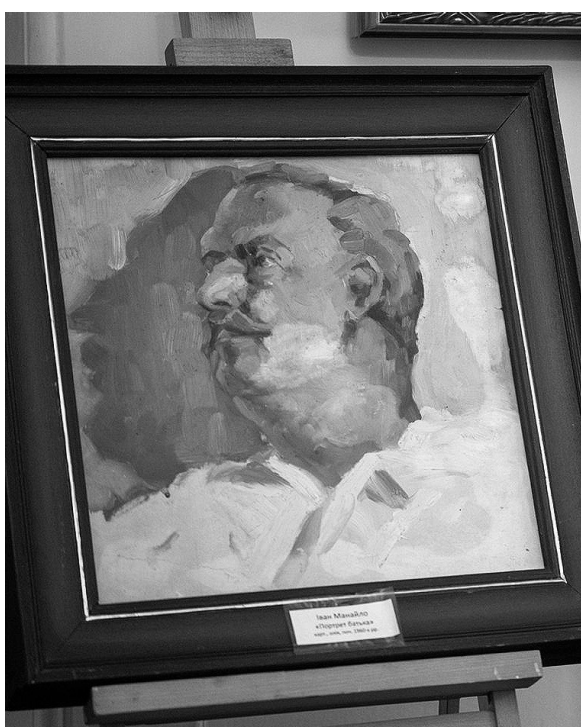
Талант маленького Федора помітили відразу. Він часто робив замальовки предметів побуту, звірів, людей,

які високо оцінював його вчитель малювання Ладістав Кайгл. А вже у свої 14 років зробив замальовки «Гуцул» та «Гуцулка», де зображав верховинців у своєму традиційному вбранні. Вплив батьків, а особливо матері (батько повернувся важкопораненим з фронту і помер у 1917 році від паралічу), природна схильність до малювання та цікавість до пізнання традицій власного краю – це все заклало основи його творчого шляху. І після закінчення гімназії в Мукачеві, Федір вступає до Вищої художньо-промислової школи в Празі на

відділенні живопису. Паралельно молодий художник починає вивчати все, що тільки міг, фреску, мозаїку, графіку, займається гончарством, різьбленням.

За словами Вікторії Манайло-Приходько, її дідусь навчався у Празі дуже старанно, був впертим та працьовитим:

– Коли заняття на його курсі живопису закінчувались,

Іван Манайло "Портрет батька"

Адальберт Ерделі створили в 1928 році Закарпатську школу живопису, як її потім назвуть науковці, Федір Манайло тільки розпочав своє навчання у Празі.

Тож по приїзду до Ужгорода, Федір Манайло був значно молодшим від більшості своїх, уже відомих на той час колег. Усі вони були новаторами у образотворчому мистецтві Закарпаття.

Але коли, у 30-х роках Федір Манайло увійшов у мистецтво Закарпаття, він дуже швидко і по праву зайняв місце поруч з ними. Й по сьогодні художника називають третім нарижним каменем

Великою пристрастю художника були гори («Літо в горах», «Осінній пейзаж»). Як писала про нього мистецтвознавиця Людмила Біксей, «Федір Манайло у своєму житті і мистецтві завжди був на висоті у прямому й переносному значенні слова».

Він працював не тільки як митець, але й розбудовував інституції, де б навчали майбутніх художників. У 1946 році в Ужгороді запрацювало Ужгородське державне художньо-промислове училище, що зараз має назву Закарпатської академії мистецтв. Федір Манайло брав активну участь у створенні

цього закладу культури і був одним з його перших викладачів. Доклав сил до заснування картинної галереї в Ужгороді, що стала основою сучасного Обласного художнього музею імені Йосипа Бокшая. разом з колегами створив Закарпатське

У першій половині ХХ століття в Ужгороді, до якої би держави він не належав, у міській управі була посада головного міського ветеринарного лікаря. То була людина, котра відповідала за те, аби домашні тварини в місті були здорові, а м'ясо, яке постачалося на ринки Ужгорода – безпечним. Оскільки в ті часи свиней, корів, курей тощо ужгородці утримували чи не в кожному приватному обійсті, роботи у ветеринарного лікаря було завжди багато, а його посада вважалася дуже поважною та відповідальною. Нині ми розкажемо вам про останнього довоєнного головного ветеринара Ужгорода др. Ондраша Гарайду.

Ондраш Гарайда народився в Ужгороді у 1905 році. Його батько, теж Ондраш, був чоловічим кравцем, шив і реверенди – священницький одяг, а до міста приїхав із маленького словацького села Чічер (тепер – Чичаровце), аби вивчити кравецьку справу. У 1897-му старший Ондраш Гарайда став уже самостійним майстром і відкрив свою невеличку майстерню на вулиці Бозош (нині – І. Чендея). Так і працював із перервою на участь у Першій світовій війні та 4-річний російський по-

ВТРАЧЕНИЙ УЖГОРОД: ІСТОРІЯ ЖИТТЯ ГОЛОВНОГО ВЕТЕРИНАРНОГО ЛІКАРЯ УЖГОРОДА ОНДРАША ГАРАЙДИ

перетнув незаконно кордон між Чехословаччиною та Угорщиною.

Ондраш поїхав до Будапешта, де проживали його родичі. Відновив документи (мабуть, у ті часи це було зробити простіше, ніж зараз), після чого вступив до Інституту ветеринарної медицини. Завершивши навчання, Ондраш Гарайда отримав звання доктора ветеринарної медицини, однак практикувати права не мав, спершу мусив обов'язково, як і решта випускників, кілька років відпрацювати у Будапешті на великому підприємстві, яке займалося виготовленням щеплень для тварин.

Лише у кінці 1920-х років молодий ветеринар отримав право працювати за фахом і був направлений до угорського містечка Нодькалло неподалік Ніредьгази. Там він отримав у користування службову квартиру, в якій оселився. У ті роки він багато працював, а у вільний час грав на своїй улюбленій скрипці та відвідував з друзями ресторани. У цей спокійний період лише одне не давало йому спокою – що не може повернутися до Ужгорода, де проживала дівчина, з якою він мріяв одружитися.

цього виступали батьки Моргіт, розуміючи, що якщо донька вийде заміж, їй доведеться переїхати до Угорщини. Мабуть, вони думали, що почуття Моргіт із часом зникнуть і вона, красуня, чиї руки добивалися чимало місцевих хлопців, все-таки зупинить вибір на іншому обранцеві. Та Моргіт була непохитною – вона хотіла стати дружиною лише Ондраша Гарайди. Тоді батьки почали відпускати її в гості до своїх родичів у Кішварду, туди ж приїздив і Ондраш, з яким вона могла бачитися. У 1936 році пара заручилася, а ще через рік там же, в будинку кішвардських родичів, Ондраш та Моргіт відзначили своє весілля. Цікаво, що одразу після весілля Моргіт повернулася до Ужгорода і почала на основі документа про одруження виходжувати собі дозвіл на виїзд на постійне місце проживання до Угорщини. Лише через пів року, отримавши дозвіл, Моргіт змогла зібрати всі свої речі і виїхати до чоловіка у Нодькалло.

Багато років потому вона обережно розповідала дітям, що реальність подружнього життя трохи відрізнялася від її потаємних дівочих мрій. Ондраш був уже зовсім іншим чоловіком – не таким, яким вона його пам'ятала до від'їзду з Ужгорода. Власне, за 10 років будь-яка людина змінюється, і не міг дорослий 29-річний чоловік бути таким, як у 18-ть, коли їхав з рідного міста на навчання. У Нодькалло в Ондраша було багато роботи, тож, мабуть, Моргіт себе почувала у чужому незнайомому місті, де нікого не знала, одинокою. Тож можна лише уявити собі, з якою радістю у 1939 році вона сприйняла новину про те, що її чоловіка переводять на посаду головного ветеринарного лікаря до Ужгорода.

Ондрашу Гарайді та його дружині виділили простору службову квартиру в Малому Галагові. Оскільки чехословацькі чиновники після передачі Ужгорода Угорщині покинули місто, цей район пустував і ста-

вав домівкою для вже нових чиновників. Квартира Гарайди була на верхньому поверсі будинку, який нині стоїть навпроти міської дитячої лікарні на вулиці Брашайків.

Там у сім'ї почалося нове життя, бо у 1940-му в них народилася перша дитина – син Ондраш. На жаль, побачити народження свого первістка батько не зміг, бо саме в той час його мобілізували

на службу в угорській армії. Починалася війна – і Ондраша, як ветеринара, відправили до військового табору неподалік Кракова. Там якраз лютувала епідемія, від якої масово гинули коні. І кілька місяців військової служби Ондраш Гарайда займався тим, що намагався зупинити цю пошесть.

Після повернення Ондраша до Ужгорода і до своєї посади, в його сім'ї у грудні 1941-го народилася друга дитина – донечка Котолін. Доглядати за дітьми батьки запросили молоду русинську дівчину з Доманинець – Аннушку. Кілька років тому Ондраш Гарайда-молодший, котрий і розповів нам історію своєї сім'ї, згадував, як Аннушка співала їм: "Гоп-скок, руки-буки, прилетіли три сороки, сіли вони на ганок, та і кличуть у танок".

А ще з того періоду Ондраш згадував, як

сварила його мама, коли він, сидючи на кухні, викинув з вікна на вулицю великий кухонний ніж. Сакури під вікнами будинку ще не були такими великими, тож той ніж легко міг нанести якомусь нещасливому перехожому травму. На щастя, на тротуарі під будинком тоді нікого не було, тож і малий Ондраш, і його мама відбулися переляком. Невиразно пригадував Ондраш Гарайда-молодший і похід на роботу до свого батька. Кабінет головного міського ветеринара розміщувався в будівлі жупанату. Якось дорогою в дитсадок у Будинку Гізели (нині – будівля музичного коледжу), батько і син Гарайди зайшли на кілька хвилин до жупанату.

Закінчення на наступній сторінці

Ондраш Гарайда-старший та його діти. Крайній справа у верхньому ряді – син Ондраш

лон аж до глибокої старості. Багатієм не вважався, але мав хороший дохід, який дозволяв йому з дружиною Етелю Гауптманн виростити і вивчити шістьох дітей. Усі троє його доньок стали вчительками, а найповажнішою з них була найстарша Марія – багаторічна вчителька дівочої горожанської школи, в будівлі якої на набережній Незалежності нині працює лицей ім.Т.Г.Шевченка.

Серед синів же найбільшого кар'єрного успіху досяг Ондраш, хоча життя його було водночас і дуже трагічним. У дитинстві йому з мамою, братами й сестрами довелося цілих 6 років провести без батька. Ніхто не знав, чи повернеться він із війни і як вони житимуть далі. Коли старший Ондраш Гарайда зумів нарешті вирватися з російського полону, минав уже 1920-ий рік, а Ужгород був частиною Чехословаччини. У той час навчання в гімназії ще проходило також і угорською мовою, тож Ондраша-молодшого віддали туди здобувати освіту. Коли ж по завершенні навчання в Ужгородській гімназії постало питання, куди йти вчитися далі, молодий Ондраш твердо вирішив, що хоче навчатися не в Празі, а в Будапешті. Вибір його був по-юнацьки запальним і непростим – втекти до Угорщини таємно, без паспорта. Мабуть, тоді він до кінця і не усвідомлював, що коли зробить це, ще довгий час не зможе повернутися додому і хтозна-коли побачиться з рідними. Але тоді це хлопця не зупинило і він таки

її звали Моргіт, вона була старшою донькою найвідомішого флориста Ужгорода Дюлі Гойто. Про цю сім'ю ми обов'язково розкажемо вам окремо, бо квіти від Гойто досі дуже добре пам'ятають ужгородці старшого віку. Моргіт була дуже красивою, скромною, вихованою у строгому релігійному дусі дівчиною. З Ондрашем Гарайдою вона познайомилася, ще коли мала 17 років – і одразу без тям в нього закохалася. Хлопець теж її полюбив, але це не вплинуло на його бажання поїхати навчатися в Будапешт, тож пара надовго розлучилася. Майже десять років Ондраш та Моргіт не бачилися, але регулярно листувалися, надсилаючи одне одному зворушливі й ніжні листи, неодмінно звертаючись на "ви". Весь цей час дівчина мала тихе життя: вела домашнє господарство, поки батьки були зайняті вирощуванням та продажем квітів, ходила до церкви та займалася у театральному церковному гуртку.

Нині нащадки не знають, чому так довго ця пара не намагалася перейти на новий рівень стосунків. Можливо, проти

ДО УВАГИ ТИХ, ХТО ШУКАЄ РОБОТУ!

Ужгородська міська рада тісно співпрацює з центром зайнятості, тому пропонуємо актуальні вакансії підприємств, які звернулися з проханням про допомогу в укомплектуванні кадрами на вільні робочі місця:

- **вихователь закладу дошкільної освіти** – заробітна плати 12480 гривень. Вихователь дошкільного віку (садок). Обов'язки – пояснення нового матеріалу, контроль за засвоєнням матеріалу, проведення виховної роботи з дітьми, виявлення інтересів і схильностей учнів для адекватного підбору програм і методів навчання, вивчення індивідуальних особливостей дітей і надання ефективного психолого-педагогічного впливу на них.
- **начальник відділення зв'язку** – заробітна плата 13550 гривень – Організація роботи відділення, управління персоналом, робота з клієнтами, здійснення фінансово-господарської діяльності, дотримання законодавства та внутрішніх нормативних документів.
- **спеціаліст державної служби (місцевого самоврядування)** – заробітна плата 15996 гривень. Здійснювати прийом заяв та пакету документу на: призначення/перерахунок на виплату пенсій, субсидій та пільг, надбавок, підвищень, додаткової пенсії, індексації та інших доплат до пенсії та інших документів. Здійснювати обслуговування громадян стаціонарно і на виїзному прийомі.
- **кондитер** – заробітна плата 17250 гривень – Виконувати випікання бісквітів, приготування кремів, різноманітних ягідних начинок, десертів за особливою рецептурою без цукру та глютену.
- **швачка** – заробітна плата 22 000 гривень. – Виконувати якісне пошиття деталей автомобільного інтер'єру.
- **сестра медична (брат медичний)** – заробітна плата 15 000 гривень – Виконувати призначення лікаря, ведення медичної документації, догляд за пацієнтами, асистування лікарю на прийомі, виконання маніпуляцій за призначенням лікаря, введення в/в інєкцій.

**Звертайтеся до Ужгородської філії
Закарпатського центру зайнятості:
м. Ужгород, вул. А. Новака, 45.
Контактний телефон: (0312) 40 01 26.**

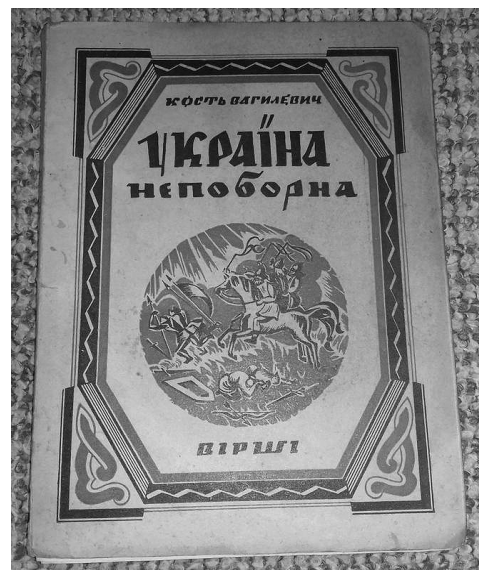
Цю унікальну збірку поезії Кость Вагилевич подарував 80 років тому у Празі президенту Карпатської України Августину Волошину. Збірка вийшла у місцевому видавництві «Пробоем» 1941 року і присвячена пам'яті Івана Вагилевича (1811 – 1866), члена товариства «Руська трійця», одного з авторів альманаху «Русалка Дністровая» та діда автора збірки.

На титульні сторінці подарованого примірника наявний дарчий напис «Високодостойному панові Президенту Карпатської України, професорові, докторові Августину Волошину. Прага, 30.07.1941» з підписом автора Кості Вагилевича.

Кость Михайлович Вагилевич, уродженець с. Ясень, теперішньої Івано-Франківської обл., тривалий час учителював у селах Закарпаття: Новоселиці, Нересниці, Дубовому, Бедевлі та Рахові. У червні 1992 року доктор Іван Жегуц, професор Політехнічного університету Мюнхену (Німеччина), уродженець с. Костилівка Рахівського району, під час перебування на Закарпатті подарував крайовому товариству «Просвіта» дану збірку та відтворив свої теплі спогади про Костя у статті «Пам'яті Костя Вагилевича» (Календар просвіти на 1993 рік, - Ужгород, с. 124-127).

Збірка віршів «Україна непоборна» привертає увагу не тільки своїм змістом, добра половина яких написана в Закарпатті і про

УКРАЇНА НЕПОБОРНА

Закарпаття, але і стосунком автора віршів до Августина Волошина. Розпочинається вона поезією «Україна непоборна», в якій автор висловив гордість за минуле України та віру в її будучність.

Ми і сьогодні бачимо, що Вона таки непоборна! Україна, завдяки своєму героїчному народові, вже 12-й рік веде нерівносілля боротьбу за свою незалежність та суб'єктність, і навіть в умовах 4-го року повномасштабного вторгнення переважаючого, людожерного загарбника – не зламалась. Нашу перемогу ми очікуємо і в ній не сумніваємось, бо ми на праведній стороні.

Нині росія вкотре робить спробу знищити нашу самостійність, суб'єктність та наше існування як нації. Та на заваді її планів стали непоборні Сили оборони України та її народ.

Августин Волошин за 20 років,

від 1918-го по 1939-й, з бездержавних русинів створив націю, піднявши їх самосвідомість як українців та дав надію на самостійну державу через Карпатську Україну, яка остаточно втілилась 1991 року.

Сьогодні ми, як ніколи, повинні нарешті вивчити наше героїчне минуле, наших великий і славних мужів, які віддавали за нашу державу не тільки здоров'я, роки у концтаборах, жертвували можливістю бути прижиттєво прославленими, а навіть кляли на вітвар за нашу мову, віру, державу своє життя.

Ми мусимо винести уроки з нашого минулого та врешті-решт обрати цивілізаційний напрямок розвитку з об'єднанням Європою. Маємо нарешті запам'ятати катів нашого народу і раз і назавжди у всьому відірватися від них.

Володимир Матейко

ВТРАЧЕНИЙ УЖГОРОД: ІСТОРІЯ ЖИТТЯ ГОЛОВНОГО ВЕТЕРИНАРНОГО ЛІКАРЯ УЖГОРОДА ОНДРАША ГАРАЙДИ

Початок
на попередній
сторінці

Яким був кабінет міського ветеринара – його син не пригадував чітко, лише пам'ятав, що там було багато людей і стільців. Власний робочий кабінет мав Ондраш Гарайда і вдома. Мабуть, там він і писав у вільний час свою книжку, створену на замовлення Підкарпатського товариства наук і на прохання голови цього товариства, свого троюрідного брата Яноша Гарайди. Ім'ям Яноша (Івана) Гарайди, як автора "Граматики руського язика", нині названа одна з вулиць Ужгорода. Тоді же він попросив свого родича Ондраша написати посібник і простою мовою розповісти селянам, як треба правильно доглядати за худобою, лікувати її тощо. Книжечка ця справді вийшла друком і, можливо, стала для багатьох селян корисною.

А щодо квартири, то проживали там Гарайди недовго, бо оскільки Моргіт було важко носити візок і двох дітей на останній поверх, сім'я згодом переїхала у квартиру на другому поверсі того ж будинку. Власне, і там вони жили лише короткий час. Восени 1944-го, коли фронт

дидася в листопаді 1944-го, коли Ужгород уже був радянським. Ніхто з родини не знав, де Ондраш і чи живий ще взагалі. Моргіт залишилася у квартирі в Малому Галагові сама з трьома малими дітьми. Аж ось одного дня, у березні 1945-го, їй сказали прийти ввечері, як стемніє, до будинку Ондрашового брата Ласло на вулицю Мукачівську.

Ондраш Гарайда-молодший, котрому тоді було всього 5 років, згадував той вечір так: щойно стемніло, мама вдягнула всіх трьох дітей і винесла на вулицю. Кількамісячну Юдіту покляла у візок, туди ж поруч посадила Катю, малий Ондрашко тримався за ручку візка – і всі разом пішли через тимчасовий дерев'яний міст, який побудували замість підірваних, через річку на вулиці Мукачівську. У будинку Лоци-бачі було темно, їх завели в кімнату, де горіла лише одна свічка, але було багато родичів. Наперед вийшов батько, підхопив малого Ондрашка на руки, високо підкинув, почав цілувати.

Ондрашко тоді не розумів, чому всі навколо плачуть, якщо навпаки – радіти

треба, бо тато ж прийшов.

Виявилось, що Ондраш Гарайда пережив у Будапешті бої та бомбардування, а потім вирішив таємно повернутися додому. До своєї квартири прийти побоявся, тож сховався спершу в брата. Який план мав Ондраш і як хотів почати життя в новому, вже радянському Ужгороді, невідомо. У подальші його плани втрутилася хвороба. Хоча під час першої зустрічі з рідними Ондраш і виглядав здоровим, він уже знав, що захворів. Сталося так, що дорогою додому він "підчепив" черевний тиф, такий розповсюджений у повоєнній Європі. Через два тижні Ондраш, котрий так хотів повернутися

до дітей, вже помирав у міській лікарні. Його поховали на кладовищі на вулиці Капушанській, а через кілька днів на вулиці маму Моргіт зупинила невідома жінка, котра простягла їй фотографію Ондраша у військовій формі. Вона сказала: "Візьміть, ми все знаємо і його вже більше не шукаємо". Тож, можливо, побоювання Ондраша були безпідставними і хтозна, як склалося би його подальше життя, якби його не забрала хвороба.

Одразу після смерті чоловіка Моргіт виїхала з квартири у Малому Галагові. Знайома родина Манковичів виділила їй з трьома дітьми одну кімнату в своєму будинку на вулиці Підградській. Це було зовсім поруч з будинком і великою присадибною ділянкою батьків Моргіт – сім'ї

Гойто (нині на місці господарства Гойто – територія так званого "перечинського" автовокзалу № 2). Моргіт, котра і слова не знала російською, не могла влаштуватися на роботу, тож продовжила робити те, чим

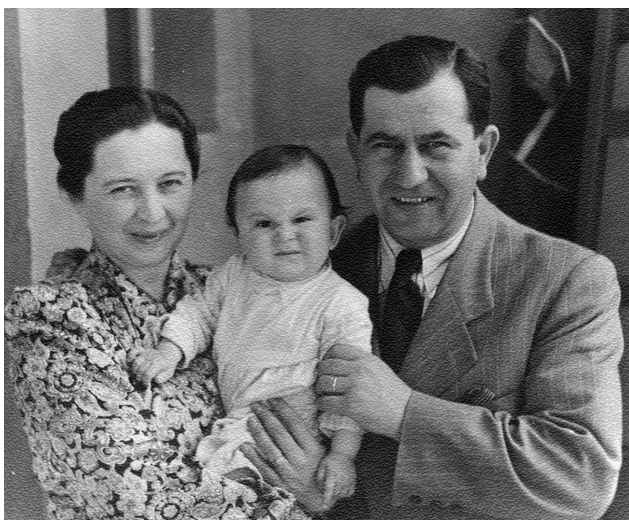
Моргіт (крайня ліворуч) – зі своїми батьками, сестрами та дітьми стоїть на сходах будинку Гойто

займалася в будинку батьків до одруження: готувала, прибирала, утримувала господарство, допомагала на городі і в саду.

Фактично і вона, і її діти приходили в свою кімнату лише ночувати – весь інший час проводили в будинку Гойто. Заміж Моргіт вдруге так і не вийшла, хоч і могла. Вона всю себе присвятила родині. Її син Ондраш закінчив медичний факультет, дві доньки – музичне училище.

У кімнаті на Підградській Моргіт проживала до 1963 року, коли ж діти роз'їхалися, переїхала до батьківської хати. Померла вона у 1993 році, похована її на Кальварії, куди після закриття цвинтаря на Капушанській перенесли і прах її чоловіка.

"Про Захід" Тетяна ЛІТЕРАТІ

ГОРОСКОП

ОВЕН

Застосуйте прихований потенціал і творчі здібності – в роботі, у розв'язанні проблем та боротьбі з негативом. Успіх прийде – потрібно лише враховувати найменші нюанси колегіальних чи партнерських взаємин.

ТЕЛЕЦЬ

Попри те, що складно буде знайти підтримку серед близьких та колег, вам вдасться відстояти власні позиції і досягти поставленої мети. У вирішенні найскладніших питань довіряйте власній інтуїції.

БЛИЗНЯТА

Ваші цілі не будуть виправдовувати витрачених на них коштів, може дійти навіть до втрат. Також потрібно подумати про особисту безпеку, налагодити дружні відносини з оточенням і врахувати інтереси інших.

РАК

Буде виникати відчуття, що вам нема на кого покластися в нинішньому шаленому вирі життєвих перипетій. Зосередьтеся і відкиньте похмурі емоції – ви у змозі подолати будь-які труднощі.

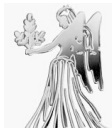
ЛЕВ

Інтуїція працюватиме прекрасно, і ті, хто поєднує її зі свідомими рішеннями, матимуть неабиякий успіх. Зможете опинитися на гребені життєвої хвилі, якщо того широго забажаєте.

ДІВА

Активність не повинна доходити до агресивності, хоча впевненість у собі й непохитність у вчинках можуть багато значити в досягненні успіху. Не виключені приємні зміни в особистому житті.

ТЕРЕЗИ

Високою є ймовірність романтичної зустрічі, що може перерости в серйозні стосунки. Але не треба втрачати пильності, щоб не потрапити в тенета ілюзій.

СКОРПІОН

Життя вимагатиме від вас максимальної самовіддачі у вирішенні питань, які постануть перед вами. Від того, наскільки успішно ви складете цей іспит, залежатимуть ваші перспективи.

СТРЕЛЕЦЬ

Чудовий тиждень для реалізації творчого потенціалу та здійснення найважливіших планів. Діловий успіх супроводжуватимуть приємні події в особистому житті.

КОЗОРІГ

Час діяти активно. Для цього потрібні професіоналізм і свіжі рішення. Зміцніть свою ідеологію, постарайтеся бути гнучкими в життєвих принципах – без консолідації сил і дипломатичності у стосунках ви не досягнете своєї мети.

ВОДОЛІЙ

Час опуститися з хмарних висот романтичних емоцій та рожевих мрій на землю. Вас чекає чимало заплутаних ситуацій, розібратись у яких зможете, тільки максимально зосередившись на життєвих реаліях.

РИБИ

Зосередившись на основній меті, наполегливо рухайтесь у напрямку її досягнення – тепер сприятливий період для здійснення найзаповітніших мрій.

АНЕКДОТИ

Дівчатам на замітку: непитущий чоловік зазвичай добре заробляє, але в нього складніше забрати записку.

• • •

Чому автори романів думають, що крик чайки – це романтично? Ви хоч раз чули, як вона кричить? Неначе до диявола волає.

• • •

Борці з гомеопатією неправильно розуміють свою цільову аудиторію. Вони навіть щось намагаються їм логічно довести, що вона не працює, тоді як треба розповідати, що гомеопатію вигадали ілюмінати, щоб керувати свідомістю через закодоване у воді випромінювання.

• • •

Навіть якщо не знаєш про авторство Перро, легко здогадатися, що «Червона Шапочка» – іноземна казка. У нас зазвичай із пірижками йдуть від бабусі, а не до неї.

• • •

Бути песимістом надзвичайно! Я завжди або маю рацію, або приємно здивований.

• • •

Банк у додатку відніс вартість відвідування мною платного туалету до категорії "Розваги та хобі". Ось

зараз думаю: це така моя розвага? Чи моє хобі?

• • •

На аукціоні Сотбіс за 10 мільйонів доларів був проданий 1 мільйон доларів, що належав Майклу Джексону.

• • •

Раніше зі словами "Мені як завжди" заходив у бар, тепер – в аптеку.

• • •

На жіночому інтернет-форумі: «Кажуть, що сміх сприяє схудненню. Допоможіть висміяти 12 кілограм».

• • •

Купив розумну лампочку. Замучила постійними розповідями про те, як їй самотньо на стелі.

• • •

– Андрію, скажи, а я товстіша за Надю?

– Ні.

– Ну відповідай чесно, я не ображусь.

– А хто така Надя?

ЯК ПІДТРИМУВАТИ ЗДОРОВ'Я СЕРЦЯ?

Людське серце працює невтомно – воно здійснює понад 100 тисяч ударів на день. Але чи знаєте ви, як допомогти йому залишатися здоровим? Незалежно від того, хочете ви знизити ризик серцево-судинних захворювань чи просто покращити загальне самопочуття, кілька простих змін можуть мати велике значення.

ПРОЙДІТЬ МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД

Регулярні медичні огляди важливо проходити навіть тим, кого серце нібито не турбує, адже багато ознак порушень роботи цього органа складно розпізнати самотійно.

Під час огляду зокрема аналізують важливі показники, пов'язані з роботою серця: артеріальний тиск; рівень цукру в крові; рівень холестерину; частоту серцевих скорочень.

ЗАЙМАЙТЕСЯ СПОРТОМ ЩОНАЙМЕНШЕ 150 ХВИЛИН НА ТИЖДЕНЬ

Спорт не лише тримає наші м'язи в тонусі, а й допомагає організму краще функціонувати. Фізична активність знижує рівень холестерину та артеріальний тиск – два важливі фактори ризику серцевих захворювань. Вона також чудово впливає на психічне здоров'я і значно знижує ризик діабету.

ДОТРИМУЙТЕСЯ ПРАВИЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ

Те, що ви їсте, значною мірою впливає на ризик серцевих захворювань. Вивчіть основи правильного харчування (фрукти, овочі, цільнозернові продукти, білок, зменшені солі, уникнення перероблених продуктів) і визначте, що вам варто змінити.

ЗМЕНШУЙТЕ РІВЕНЬ СТРЕСУ

Стрес спричиняє вироблення кортизолу – гормону, який підвищує артеріальний тиск і частоту серцебиття. Він також впливає на спосіб життя: змушує менше спати, більше їсти та вживати алкоголь. Стрес – дуже потужний фактор ризику серцевих захворювань. Люди з високим рівнем тривоги мають більше інфарктів та інсультів.

СПІТЬ ЩОНАЙМЕНШЕ ШІСТЬ ГОДИН

Хронічно недостатній сон підвищує артеріальний тиск і може сприяти розвитку гіпертонії, фібриляції передсердь та серцевої недостатності. Той відділ мозку, який активується при недосипанні, розташований поруч із центром голоду, тому люди, які не висипаються, більше їдять.

І наостанок: НАМАГАЙТЕСЯ ПІДТРИМУВАТИ ЗДОРОВУ ВАГУ, КИНЬТЕ КУРИТИ ТА ЗЛОВЖИВАТИ СПИРТНИМ, оскільки вони збільшують ризик діабету, панкреатиту й підвищують ймовірність інсульту.

НАПІЙ, ЯКИЙ ЗАРЯДИТЬ ЕНЕРГІЄЮ НА ЦІЛИЙ ДЕНЬ

Багато хто починає ранок із чашки кави або чаю. Вони дають тимчасовий сплеск бадьорості, але часто через кілька годин приходиться втома, а разом із нею й потреба в новій порції стимулятора. Але існує інший напій, не такий популярний, як кава або чай, але набагато ефективніший для підтримки енергії протягом усього дня. Це не просто альтернатива, а спосіб піклуватися про своє тіло і мозок за допомогою природних компонентів, без різких стрибків та падіння сил.

Найкращий напій ранку, який дійсно дає тривалу енергію – це тепла вода з лимоном і дрібною куркумою. На перший погляд – проста комбінація, але її ефект у унікальній суміші властивостей кожного компонента. Цей напій не стимулює так само, як кофеїн, а працює глибше: він підтримує обмін речовин, посилює кровообіг, прискорює травлення та зміцнює імунітет. Усе це надає сили й відчуття бадьорості без «відкату» через кілька годин.

Чому саме вода з лимоном і куркумою?

Прокачує метаболізм. Лимонна кислота стимулює ферменти травної системи та прискорює розщеплення поживних речовин. Це ніби «запуск двигуна» для вашого тіла: калорії спалюються ефективніше, а енергія не відкадається у вигляді втоми.

Підтримує імунітет. Лимон – джерело вітаміну С, який допомагає боротися зі стресом, покращує настрій і підтримує організм у тонусі. Куркума містить куркумін – потужний антиоксидант, що знижує запальні процеси й допомагає організму функціонувати краще.

Плавне вивільнення енергії. На відміну від кофеїну, який дає різкий сплеск із таким самим різким спадом, суміш лимону й куркуми працює м'яко. Ваш організм отримує стабільний рівень енергії, який не виснажує надмірно нервову систему.

Як правильно приготувати енергетичний еліксир

Щоб напій працював максимально ефективно:

Налийте 250 мл теплої води.

Вичавіть сік половини лимона.

Додайте чверть чайної ложки куркуми.

За бажанням – плюс дрібка меленого імбиру або чорного перцю (посилює дію куркуміна).

Перемішайте і пийте повільно, перш ніж снідати.

Цей напій краще пити натщесерце – так він найшвидше запускає обмінні процеси та пробуджує організм зсередини.

• Газета "Ужгород" • Засновник: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" •
• Видавець: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" • Головний редактор Олексій МЕГЕЛА •

АДРЕСА: пл. Жупанатська, 3 (у дворі Художнього музею) ДЛЯ ЛИСТІВ: 88000, УЖГОРОД, пл. Жупанатська, 3.
ТЕЛ./ФАКС: 61-63-43, 050 549 7314. E-MAIL: gazeta.uzhgorod@gmail.com

Свідоцтво про реєстрацію: №721/313Р серія 3Т від 30.01.2019. Р/р UA56 305299 00000 26005023600678

у Приватбанку м. Ужгорода, МФО 305299, код ЄДРПОУ 25439910. Ідентифікатор медіа: R30-01427

Номер видрукувано: "А-Прінт", м. Тернопіль, тел. (0352) 52-27-37. www.a-print.com.ua.

Тираж 1050 екз. Замовлення № 141.

• Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій, а рекламної інформації та оголошень – рекламодавці. • Редакція може не поділяти поглядів авторів. • Редакція залишає за собою право редагувати матеріали. • Гонорар виплачується тільки за замовленими матеріалами. • Передплатний індекс газети "Ужгород" – 41807.